

Piše: Igor Isailović

Anarhija sistema

Predvidljivost u poslovanju, bar zakonska, jeste ideal svake razvijene privrede i osnovni zahtev svih investitora. Ovaj ideal već duže vremena je feler domaćeg zakonodavstva, koji sputava svaku ozbilju investiciju u privredu naše zemlje.

Dobra je anegdota da i oni koji prikupljaju staru hartiju imaju plan za sutra u kom će delu grada prikupljati staru hartiju.

Nažalost, naš pravni sistem je vrlo nestabilan i veoma često podleže sistemskim promenama koje u osnovi menjaju pravila poslovanja, obično tako da novim nametima opterećuju poslovanje privrednih subjekata.

Gotovo je pravilo da svake godine u decembru kada na dnevni red Skupštine dođe zakon o državnom budžetu, Skupština razmatra i izmene svih sistemskih fiskalnih nameta.

Naravno, obično se uvek uvode novi nameti koji otežavaju poslovanje i koji drastično menjaju poslovne planove privrednika. Česta posledica nesistemskog pristupa i čestih fiskalnih „reformi”, tj. novih nameta, jesu novi otkazi, siva zona, poreske utaje, fiktivni ugovori, porast transakcija sa privrednim subjektima, nerezidentnim pravnim licem iz jurisdikcije sa preferencijalnim poreskim sistemom, povlačenje investicija i slično.

Naravno, razlog za ove, većinom inkriminirane aktivnosti jeste želja da se „preži-

vi” u surovim tržišnim uslovima, a u manje slučajeva i sticanje protivpravne imovinske koristi.

Poslednjim predlogom **Zakona o porezu na dobit pravnih lica**, naime, ukida se poreska subvencija za kupovinu opreme i nepokretne imovine, čime će se doku-suriti i ovako devastirana građevinska industrija. Nejasno je kada ćemo „fiksirati” ovako bitne propise iz oblasti privrednog

Šok i nevericu novim izmenama poreskih zakona izazvala je i najava da će PDV za osnovne životne namernici biti povećan, a da će poreska stopa za IT komponente sa 8% porasti na čitavih 20%, čime se, s druge strane, utiče na naučni razvoj nacije.

poslovanja kada je ovaj faktor nekada odlučujuć za privredni rast i kada će preduzetnici moći da na srednji i duži rok kalkuliraju svoje fiskalne obaveze.

S vremena na vreme menjaju se **odredbe krivičnog zakonodavstva**, kako materijal-

ne, tako i procesne odredbe, što je pravni nonsens za zemlje sa razvijenom demokratijom. Naime, odredbe krivičnog zakonodavstva bi morale da se menjaju retko, kao na primer i Ustav, jer su to osnovni materijalni propisi u korpusu pravnog sistema jedne zemlje.

Kod nas je bilo toliko izmena ovih propisa da studenti osnovnih studija prava često moraju ispitati krivičnog ili krivično-proce-

snog prava da spremaju iz dva, odnosno četiri udžbenika.

Pravila stečajnog postupka takođe su često predmet izmena i dopuna, pa se u toku jednog stečajnog postupka, koji u proseku traje i po 5 godina, primenjuje i po nekoliko novih propisa.

Ono što brine jeste i činjenica da **oblast imovinskih prava** često trpi izmene koji nisu poznate bilo kom drugom pravnom sistemu na svetu. Postupak i pravila konverzije prava korišćenja i prava dugoročnog zakupa često se menjaju, ali nijedno dosadašnje rešenje nije bilo jasno ni zakonodavcu. Luta se takođe kada su u pitanju pravila građenja i planiranja prostora, pa je gotovo u svakoj predizbornoj kampanji jedna od tema reforma ove oblasti.

Nejasno je zašto niko ne pokrene projekat **„giljotine suvišnih i kontradiktornih propisa”** kada to stvara ogromne „glavobolje” svima koji primenjuju ovu oblast.

Zakona je i više nego što bi trebalo, ali podzakonskih propisa, pravilnika, upustava i direktiva je toliko da nikada nisu sve popisane na jednom mestu. Kada ima toliko pravila poslovanja, tj. kada je sistem prenormiran, onda gotovo uvek anarhija dobija primat.

Da stanje bude još dramatičnije, pobrinula se i **sudska praksa**, koje de fakto i nema jer je različita od slučaja do slučaja iako su ponekad iste činjenice i isti pravni

Reforma, odnosno višemesečna blokada pravosuđa, sprovodi se na svake 4 godine, što dodatno urušava državne temelje.

osnov. Na primer, tužilac je tužio tuženog za isplatu neisplaćenih zakupnina iako je tuženi postao vlasnik nepokretne imovine. Tužilac je inače tužio tuženog za različite vremenske periode i bilo je sasvim prirodno da u svim postupcima bude odbijen njegov tužbeni zahtev. Međutim u 80% slučajeva doneta je pravosnažna presuda u korist tuženog, a u 20% slučajeva u korist tužioca, što je neobjašnjivo.

Imajući u vidu ove činjenice u oblasti zakonodavstva i sudske vlasti, možemo samo naslutiti koliko je onda problem u

birokratiji zbog ove „anarhije sistema”. Kakav će stav zauzeti službenici koji u najosetljivijim oblastima primenjuju propise, obično zavisi od rezonovanja i mudrosti lica koja primenjuje te propise, da ne pominjemo da je nekada vremenska prognoza bitan faktor u rezonovanju osnovnih pravnih pojmova.

Mukotrpan posao onih koji očigledno konačno ulažu napore da raskrče ovu „džunglu” propisa nagomilan je vekovima politikanstva koje je bilo vrlo digresivno i pogubno kada su interesi nacije u pitanju. Uvek je ekonomija bila temelj snažne države, a snažna država je uvek bila kadra da reši krupna pitanja kakva su teritorijalne granice i očuvanje nacionalnog integriteta. Uvek je ekonomija, dalje, bila jaka kada su postojala jasna i postojana pravila poslovanja (dispozicije) i jasne sankcije za kršenje tih pravila (sankcije).

Da bi se povratilo poverenje u naš sistem koji bi morao biti utemeljen na demokratskim načelima hitno je potrebno promeniti način rada, te konačno:

– prilikom predlaganja budžeta sagledati jedan duži vremenski rok od, na primer, 5 godina;

– poreske propise kodifikovati u jedan propis koji se ne bi smeo često menjati;

– propisati jasna pravila postupanja organa koji primenjuju propise;

– ukinuti 80% podzakonski akata i ogroman broj zakona;

– ne sprovoditi nikada više reformu pravosuđa, već propisati čvrsta i jasna pravila, tj. uslove za izbor i razrešenje sudija ili tužilaca;

– i tako dalje, i tako dalje...